

# **ZAMERANIE ČINNOSTI STÁLEHO ZASTÚPENIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY PRI EURÓPSKEJ ÚNII**

## **Obsah**

### **1 Východiská pôsobenia Stáleho zastúpenia SR pri EÚ**

- 1.1 Členstvo Slovenskej republiky v Európskej únii
- 1.2 Aktuálne európske výzvy a priority
- 1.3 Všeobecné princípy pôsobenia Stáleho zastúpenia SR pri EÚ

### **2 Politické priority Stáleho zastúpenia SR pri EÚ**

- 2.1 Zvýšenie konkurencieschopnosti Európskej únie
- 2.2 Udržateľná migračná a azylová politika Európskej únie
- 2.3 Bezpečnosť, obrana a vonkajšie vzťahy Európskej únie
- 2.4 Viacročný finančný rámec Európskej únie po roku 2027
- 2.5 Vnútorne reformy Európskej únie a príprava na jej budúce rozšírenie

### **3 Podpora občanov a komunikácia s verejnosťou**

- 3.1 Verejná diplomacia a komunikácia európskych záležitostí
- 3.2 Občania Slovenskej republiky v inštitúciách Európskej únie

### **4 Personálne, administratívne a technické zabezpečenie Stáleho zastúpenia SR pri EÚ**

- 4.1 Personálne zabezpečenie
- 4.2 Administratívne a technické zabezpečenie

# 1 VÝCHODISKÁ PÔSOBNIA STÁLEHO ZASTÚPENIA SR PRI EÚ

## 1.1 Členstvo Slovenskej republiky v Európskej únii

Koncepcia Stáleho zastúpenia Slovenskej republiky pri Európskej únii (ďalej aj ako „SZ SR pri EÚ“) sa predkladá v období, keď je Slovensko plne integrovaným členským štátom pripomínajúcim si 20. výročie svojho vstupu do EÚ. V rámci prehlbujúcej sa integrácie sa v priebehu spomínaného obdobia stalo súčasťou schengenského priestoru (2007) ako aj členom eurozóny (2009). V druhom polroku 2016 sa zaradilo medzi členské štáty, ktoré úspešne zvládli výkon predsedníctva v Rade EÚ, pričom ďalšie predsedníctvo prevezme už v prvom polroku 2030.

Európska únia predstavuje pre Slovensko základný politický, ekonomický, sociálny a hodnotový priestor. Ako uvádza vo svojom programovom vyhlásení, vláda SR považuje členstvo našej krajiny v Európskej únii za nenahraditeľné a EÚ ako jedinečný a výnimočný projekt je pre Slovensko jeho životným priestorom. Rozhodnutie vstúpiť do EÚ podporili občania Slovenska v doposiaľ jedinom platnom celoštátnom referende, keď takmer 93 % z nich vyjadrilo záujem o európsku víziu Slovenska. Po dvadsiatich rokoch od svojho vstupu do EÚ tak Slovensko patrí do klubu najvyspelejších krajín sveta. Vďaka členstvu v EÚ zaznamenala SR politický, hospodársky a sociálny rozvoj v tempe a kvalite, ktoré by inak neboli možné.

Pevná integrácia Slovenska v európskych štruktúrach znamená nenahraditeľné garancie našej suverenity, bezpečnosti a prosperity. Členstvo tiež umožňuje Slovensku zlepšiť svoje postavenie na medzinárodnej scéne a efektívnejšie presadzovať svoje záujmy, a to aj vo vzťahu k tretím krajinám. Vo svojom vyhlásení k 20. výročiu vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie zároveň vláda SR vyjadrila presvedčenie, že ukotvenie v EÚ prinesie Slovensku v nasledujúcich rokoch ďalšiu ekonomickú a hospodársku prosperitu, silnú bezpečnostnú ochranu, ako aj stabilné politické zázemie na medzinárodnej scéne.

Okrem výročia vstupu Slovenska do EÚ si tento rok pripomíname aj 15. výročie vstupu do eurozóny. Splnením podmienok pre vstup a zavedením eura sa Slovensko ako vôbec prvý štát z bývalého východného bloku stalo súčasťou všetkých kľúčových stupňov integrácie v EÚ. Zavedenie eura prinieslo Slovensku menovú stabilitu, zníženie transakčných nákladov a vyššiu úverovú kredibilitu krajiny. Ukázalo sa ako konkurenčná výhoda a Slovensku významne pomáha pri rozvoji ekonomiky a obchodu.

Víziou do ďalšieho obdobia členstva je z pohľadu vlády SR mierová a konkurencieschopná EÚ v globálnom svete, ktorá predstavuje najlepší priestor pre obhajobu a presadzovanie suverénnych záujmov našej krajiny a jej občanov. Vláda SR zároveň spája výnimočnosť EÚ s právom slovenskej politickej reprezentácie a občanov SR na kritický názor na jej fungovanie a činnosť. V tejto súvislosti budú zástupcovia vlády SR aktívne pôsobiť v orgánoch a inštitúciách EÚ, aby vplývali na rozhodnutia a procesy, ktoré sú dôležité pri presadzovaní národných záujmov.

SZ SR pri EÚ ako zastupiteľský úrad v zmysle svojho štatútu zastupuje SR v inštitúciách a orgánoch EÚ, a preto je kľúčovým článkom pri presadzovaní a obhajovaní týchto záujmov na pôde EÚ. Pri presadzovaní záujmov SR a tvorbe politiky voči EÚ úzko spolupracuje s ministerstvami a ostatnými štátnymi orgánmi a zároveň sa podieľa na koordinácii medzi štátnymi orgánmi SR a inštitúciami a orgánmi EÚ.

## 1.2 Aktuálne európske výzvy a priority

V uplynulom období dianie v EÚ výrazne ovplyvňovali predovšetkým **komplexné výzvy** ako globálna pandémia ochorenia COVID-19, vypuknutie konfliktu na Ukrajine, energetická a ekonomická kríza, nárast nelegálnej migrácie či boj proti zmene klímy a jej dopadom. Nedávne voľby do Európskeho parlamentu potvrdili **politickú citlivosť** týchto výziev a zdôraznili rôznorodé názory občanov členských štátov na smerovanie Únie. Medzi **najvýznamnejšie témy** volieb patrili práve vojna na Ukrajine, klimatická politika, migračná politika, ale aj hospodárska a sociálna nerovnosť či ochrana demokratických hodnôt. Dianie na európskej pôde bude aj počas práve sa **začínajúceho legislatívneho cyklu** výrazne ovplyvňovať dynamika vývoja spomínaných výziev. Je zjavné, že EÚ stojí na križovatke a jej schopnosť efektívne ich riešiť bude kľúčová pre jej rozvoj a stabilitu.

V kontexte volieb do Európskeho parlamentu a pred nástupom novej Európskej komisie lídri členských štátov určujú politické priority EÚ v podobe strategického programu. **Strategický program EÚ na roky 2024 – 2029** bol prijatý na júnovom zasadnutí Európskej rady a odráža skúsenosti z výziev predošlých rokov. Do veľkej miery zároveň prináša kontinuitu s cieľmi, ktoré už boli obsiahnuté v programe na predchádzajúce päťročné obdobie. Priority sú zoskupené do **troch kľúčových okruhov**: *Slobodná a demokratická Európa*, *Silná a bezpečná Európa* a *Prosperujúca a konkurencieschopná Európa*. Európska rada vyzvala Európsky parlament, Radu a Európsku komisiu, aby ich zohľadnili počas nového inštitucionálneho cyklu.

Lídri členských štátov EÚ sa v strategickom programe hlásia k **spoločným hodnotám**, ktorými sú rešpektovanie ľudskej dôstojnosti, sloboda, demokracia, rovnosť, právny štát a rešpektovanie ľudských práv. Výzvou pre EÚ je posilnenie demokratickej odolnosti, predchádzanie organizovanému zločinu a korupcii a boj proti nim. Vývoj vo svete si zároveň vyžaduje **posilnenie suverenity EÚ a jej miesta ako strategického globálneho hráča**. Z tohto dôvodu sa EÚ zameria na kroky k presadzovaniu bezpečnosti, stability a prosperity v susedstve aj mimo neho, spoluprácu s partnermi, podporu medzinárodnej spolupráce pri riešení spoločných výziev a rozvoj vzájomne výhodných strategických partnerstiev. Lídri rovnako potvrdili, že Únia bude stáť pri **Ukrajine** pri jej legitímnej obrane, rekonštrukcii a úsilí o spravodlivý mier.

V strategickom programe sa EÚ zaväzuje k zmobilizovaniu nástrojov na podporu **bezpečnosti a ochrany občanov**, a to aj zlepšením podmienok pre rozvoj európskeho obranného priemyslu. Posilňovanie bezpečnosti a celkovej **obranyschopnosti** má prebiehať v spolupráci s NATO a transatlantickými partnermi. Prevláda tiež zhoda na potrebe, aby EÚ zvýšila svoju **odolnosť, pripravenosť a schopnosť reagovať na krízy** vrátane kybernetických a hybridných hrozieb, manipulácie zo zahraničia a hrozieb voči kritickej infraštruktúre a zdraviu obyvateľstva.

Nová geopolitická realita podčiarkuje dôležitosť **budúceho rozšírenia EÚ**, ktoré je chápané ako geostrategická investícia do mieru, bezpečnosti, stability a prosperity. Aj v nasledujúcom období si preto EÚ stanovuje za cieľ podporovať kandidátske krajiny pri plnení prístupových kritérií, pričom súbežne vykoná potrebné **vnútorné reformy** tak, aby politiky a inštitúcie EÚ mohli aj v budúcnosti fungovať efektívne. V tomto smere prevláda zhoda, že pri prijímaní nových členov musí EÚ postupovať na základe zásluh a zároveň ponúkať hmatateľné stimuly.

Jedným z kľúčových úspechov európskej integrácie je **voľný pohyb občanov** v rámci EÚ. Hladké fungovanie schengenského priestoru si však bude vyžadovať najmä dôsledné uplatňovanie **komplexného prístupu k migrácii**. V tomto smere existuje všeobecné presvedčenie, že fungujúci schengenský priestor je možné zabezpečiť len účinnou ochranou

vonkajších hraníc EÚ a dôsledným potláčaním nelegálnej migrácie a jej instrumentalizácie. Výzvou pre EÚ do nasledujúceho obdobia bude najmä zintenzívnenie **spolupráce s krajinami pôvodu a tranzitu**, najmä cestou uzatvárania komplexných partnerstiev, s cieľom zlepšiť návraty a readmisie, či bojovať proti prevádzачským sieťam.

V období nadchádzajúcich piatich rokov je prierezovou prioritou EÚ **podpora dlhodobej konkurencieschopnosti hospodárstva**. Jej posilneniu napomôže najmä realizácia novej paradigmy v podobe tzv. **Európskej dohody v oblasti konkurencieschopnosti**, ktorú načrtli lídri členských štátov v záveroch Európskej rady v apríli. Nutným predpokladom pre jej dosiahnutie je zároveň ďalší rozvoj **jednotného trhu EÚ** s dôrazom na odstraňovanie prekážok jeho fungovania, dobudovanie bankovej únie a únie kapitálových trhov. Podstatné úsilie tiež bude EÚ venovať cieľu zabezpečiť spravodlivú hospodársku súťaž a bojovať proti **nekalým obchodným praktikám** vrátane dvojakej kvality potravín.

Lídri členských štátov EÚ zároveň uznávajú, že pre dosiahnutie klimateckej neutrality do roku 2050 a využitie potenciálu **zelenej a digitálnej transformácie** budú v nasledujúcom období potrebné značné investície do infraštruktúry v oblasti energetiky, vôd, dopravy či komunikácií. V tejto súvislosti bude kľúčové priniesť vhodné nástroje, ktoré dokážu zmobilizovať **verejné i súkromné investície** a zlepšia prístup európskych podnikov ku kapitálu. Samostatnou kapitolou v tomto smere je pokračovanie v snahe EÚ znížiť svoju strategickú závislosť v oblasti **energetiky**, pri mnohých **kritických surovinách** či kľúčových **zelených technológiách**. **Poľnohospodársky sektor** zostáva vo svetle aktuálnych udalostí na politickom radare EÚ, pričom prioritou do nasledujúceho obdobia je podporovať konkurencieschopnosť a udržateľnosť európskeho poľnohospodárstva s dôrazom na **rozvoj vidieckych oblastí pri zachovaní aktivít zameraných na ochranu a obnovu prírody**. Dôležitou prioritou a výzvou pre EÚ naďalej zostane aj posilnenie **hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti** s cieľom pokračovať v procese **socioekonomickej konvergenzie** naprieč EÚ a znižovať pretrvávajúce regionálne rozdiely. Prioritnou témou naďalej ostáva aj zabezpečenie zdravého a netoxického životného prostredia a zdravia obyvateľstva.

### 1.3 Všeobecné princípy pôsobenia Stáleho zastúpenia SR pri EÚ

Primárnym cieľom SZ SR pri EÚ je presadzovanie záujmov Slovenska smerom k inštitúciám EÚ a členským štátom v sídle európskych inštitúcií. SZ SR pri EÚ sa pri plnení úloh riadi predovšetkým Ústavou SR, ústavnými zákonmi, zákonmi a ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi SR, právom EÚ a rokovacím poriadkom Rady EÚ.

Zástupcovia SZ SR pri EÚ sa riadia nasledujúcimi zásadami a využívajú tieto nástroje:

- **Politické usmernenia a pokyny ústredia:** SZ SR pri EÚ postupuje podľa inštrukcií ústredia, a to najmä národných koordinačných mechanizmov Komisie pre európske záležitosti vrátane jej strategického formátu na úrovni štátnych tajomníkov, ako aj rezortných koordinačných mechanizmov na úrovni rezortných koordinačných skupín;
- **Spätná väzba a odporúčania:** SZ SR pri EÚ poskytuje z prebiehajúcich rokovaní okamžitú spätnú väzbu politickej, rozhodovacej a expertnej úrovni v ústredí, formuluje odporúčania pre ďalší postup a aktívne sa podieľa na príprave pozícií Slovenska na rokovania Európskej rady a Rady EÚ na všetkých jej úrovniach;

- **Koordinácia s členskými štátmi:** SZ SR pri EÚ sa v priebehu rozhodovacích procesov v Rade EÚ usiluje o podporu svojich pozícií zo strany iných členských štátov, v prvom rade v rámci V4, ako aj o definovanie spoločných postojov s inými členskými štátmi vo všetkých oblastiach, kde je takáto koordinácia stanovísk prínosná;
- **Dialóg s inštitúciami EÚ:** SZ SR pri EÚ iniciatívne vstupuje do dialógu s inštitúciami EÚ, predovšetkým s cieľom ovplyvňovať prípravu legislatívnych a nelegislatívnych návrhov Európskej komisie ešte pred ich zverejnením, či viesť diskusie s Európskym parlamentom ako spoluzákonodarcom v priebehu legislatívneho procesu;
- **Spolupráca s poslancami EP:** SZ SR pri EÚ aktívne spolupracuje s poslancami EP, najmä zvolenými na území Slovenska, a v prípade potreby ich informuje o pozíciách Slovenska k jednotlivým legislatívnym a nelegislatívnym návrhom diskutovaným v Rade EÚ;
- **Právna a procedurálna expertíza pre ústredie:** SZ SR pri EÚ zabezpečuje efektívnu spoluprácu a poskytuje expertízu ústrediu pri komunikácii s Európskou komisiou v prípadoch nesplnenia povinností podľa práva EÚ (*infringement*), ako aj rokovaníach súvisiacich s otázkami nastavenia a implementácie zdrojov z politiky súdržnosti EÚ a Plánu obnovy a odolnosti SR;
- **Spolupráca s občanmi Slovenska pôsobiacimi v inštitúciách EÚ:** SZ SR pri EÚ rozvíja spoluprácu s občanmi Slovenska zamestnanými v inštitúciách EÚ, podporuje ich kariérny rast, informuje ich o prioritách a postojoch Slovenska a získava od nich informácie i spätnú väzbu o dianí v európskych inštitúciách; SZ SR pri EÚ tiež spolupracuje so Styčnou kanceláriou SR pre výskum a vývoj v Bruseli;
- **Podpora VÚC a samospráv:** SZ SR pri EÚ poskytuje podporu aktivitám VÚC a samospráv na pôde EÚ, a to najmä formou spolupráce s ich zastúpeniami v Bruseli pri činnosti, ktorú vykonávajú vo vzťahu k inštitúciám EÚ;
- **Mediálne výstupy:** SZ SR pri EÚ zabezpečuje mediálne pokrytie aktivít slovenských politických predstaviteľov v inštitúciách EÚ, najmä z rokovaní Rady EÚ a Európskej rady, a v súlade s usmerneniami ústredia sa aktívne zapája do komunikačných aktivít zameraných na európske témy pre širšiu verejnosť.

## 2 POLITICKÉ PRIORITY STÁLEHO ZASTÚPENIA SR PRI EÚ

Politické priority SZ SR pri EÚ vychádzajú predovšetkým z **Programového vyhlásenia vlády SR** na roky 2023 – 2027, ktoré zdôrazňuje, že členstvo v EÚ je pre Slovensko nenahraditeľné a EÚ považuje za jedinečný a výnimočný projekt. Vedené týmto princípom bude SZ SR pri EÚ vo svojej činnosti sledovať tieto hlavné politické priority:

- vo **všeobecnosti**, dôsledne presadzovať **suverénnu a aktívnu politiku**, ktorá bude chrániť **národno-štátne záujmy Slovenska** na pôde EÚ a zároveň prispievať k hľadaniu **spoločných riešení** na európske a globálne výzvy;
- vo **všeobecnosti**, zachovať v jednotlivých politikách EÚ všetky **výhody plynúce pre SR z členstva v EÚ**, a to vrátane voľného pohybu osôb a slobodného

ekonomického priestoru **jednotného trhu EÚ**, s cieľom prispievať k hospodárskemu rastu a zvyšovaniu kvality života občanov;

- iii. v agende **reformy EÚ** striktne presadzovať **rešpektovanie všetkých členských štátov** bez ohľadu na ich ekonomickú silu a veľkosť a **odmietnuť** oslabovanie ich postavenia **zrušením práva veta** pri rozhodnutiach, ktoré si vyžadujú jednotnosť, či neodôvodneným **presúvaním kompetencií** z členských štátov na EÚ;
- iv. v oblasti **migrácie** dôsledne presadzovať postoj, že nekontrolovaná migrácia predstavuje hrozbu pre súdržnosť a vnútornú stabilitu EÚ a požadovať rýzný postup **proti nelegálnej migrácii**; v tejto súvislosti podporovať opatrenia na zabránenie sekundárnej migrácii, vystupovať proti akejkoľvek snahe vnútiť Slovensku **kvóty na prijímanie migrantov** a zdôrazňovať nutnosť zamerať sa na riešenie príčin migrácie v krajinách pôvodu a tranzitu;
- v. v oblasti **politiky životného prostredia a zmeny klímy** podporovať také spoločné **európske postupy**, ktoré budú udržateľné a vyvážené a nebudú predstavovať ohrozenie pre ľudské zdravie a životné prostredie, **konkurencieschopnosť EÚ**, **kľúčové priemyselné odvetvia**, **poľnohospodársku činnosť**, **udržateľné využívanie prírodných zdrojov** či viesť k **znižovaniu životnej úrovne** občanov;
- vi. v oblasti **energetickej politiky** podporovať na pôde EÚ všetky kroky smerujúce k rozvoju súčasného energetického mixu SR **postavenom na jadrovej energii** a presadzovať nezastupiteľnú úlohu **zemného plynu** ako dôležitého energetického nosiča umožňujúceho transformáciu smerom k nízkouhlíkovému hospodárstvu;
- vii. v oblasti **dopravy** **kontinuálne zlepšovať mobilitu a konektivitu budovaním integrovaných dopravných koridorov**, ktoré spájajú rôzne regióny, uľahčujú efektívny pohyb tovaru a osôb, a tým prispievajú k hospodárskemu rastu a súdržnosti; SR sa bude usilovať o zaistenie dostatku finančných prostriedkov na realizáciu infraštruktúrnych projektov, ktorých dokončenie ovplyvní konektivitu s okolitými krajinami, ako aj o podporu strategických cieľov EÚ, vrátane balíka mobility a multimodálnej dopravy, čo zvyšuje jej strategický záväzok k modernizácii dopravnej infraštruktúry a podpore trvalo udržateľného rozvoja;
- viii. v politike **rozširovania EÚ** potvrdzovať podporu SR pre európsku integráciu krajín západného Balkánu a východného tria (Ukrajina, Moldavsko, Gruzínsko), dbať na vyvážený prístup voči obom regiónom a dôsledné uplatňovanie princípu **zásluhovosti (merit-based)**; v oblasti **vonkajších vzťahov EÚ** podporovať iniciatívy smerujúce k návratu k **mierovej podstate EÚ**, väčšej autonómnosti EÚ v oblasti zahraničnej či hospodárskej politiky a formovaniu **globálnych partnerstiev** aj za hranicami euroatlantického priestoru;
- ix. s výhľadom do budúcnosti **európskeho rozpočtu**, v rokovaníach o návrhu **viacročného finančného rámca** na roky 2028 – 2034 presadzovať ako jednoznačné priority SR zachovanie adekvátnej výšky **kohéznych fondov a spoločnej poľnohospodárskej politiky**.

## 2.1 Zvýšenie konkurencieschopnosti Európskej únie

Počas uplynulého legislatívneho cyklu dominovala agenda EÚ **Európska zelená dohoda** postavená na viacerých politických záväzkoch členských štátov, najmä záväzku o dosiahnutí klimateckej neutrality EÚ, t. j. nulových čistých emisií skleníkových plynov, **do roku 2050**. Táto ambícia sa pretavila do súboru legislatívnych návrhov známeho ako **balík Fit-for-55** predloženého so zámerom vytvoriť predpoklady pre naplnenie cieľa znížiť emisie skleníkových plynov **do roku 2030** aspoň o 55 % v porovnaní s rokom 1990. Legislatívne návrhy balíka sa dotkli mnohých oblastí od klímy a energetiky až po poľnohospodárstvo, lesníctvo či dopravu s cieľom podporiť prechod EÚ na **zelené a udržateľné hospodárstvo**. EÚ sa ich prijatím stala globálnym lídrom v **boji proti zmene klímy** a vedúcim aktérom **zelenej transformácie a dekarbonizácie** za súčasného dosiahnutia nulového znečistenia životného prostredia, racionálneho využívania zdrojov, ochrany biodiverzity a implementácie obehového hospodárstva.

Implementácia balíka so sebou prináša významné **celospoločenské zmeny a značné náklady** tak na úrovni štátov, ako aj občanov. Z tohto dôvodu zahŕňa viaceré **nástroje a stimuly** na podporu **investícií a inovácií** ako aj **sociálne spravodlivej transformácie** a je možné ho v tomto ohľade vnímať ako príležitosť. Zároveň však okrem naliehavých **investičných a modernizačných požiadaviek** môžu byť jeho najzásadnejšími dopadmi práve **sociálne aspekty** ako aj širšie **hospodárske dopady**, najmä pokiaľ ide o niektoré **priemyselné odvetvia** čeliace hrozbe presunu výroby do tretích krajín (tzv. carbon leakage) či **poľnohospodárske aktivity**. Ilustratívnym príkladom v tomto smere sa stali nedávne protesty **poľnohospodárov** naprieč EÚ, ktorí požadovali okrem iného aj flexibilitu určitých environmentálnych noriem. Otázne sú aj dlhodobé environmentálne dopady balíka (napr. v sektore využívania pôdy a lesov (LULUCF) snaha uprednostniť krátkodobé zvyšovanie záchyty uhlíka na úkor adaptácie na zmenu klímy môže viesť k nestabilite dosiahnutých záchyty a zvýšeným emisiám vo vzdialenejšej budúcnosti (po roku 2030)). Zelená transformácia navyše prebieha v súbehu s napĺňaním strategickej ambície posilniť **energetickú bezpečnosť** EÚ vyplývajúcej z **plánu RePowerEU** z roku 2022, ktorého cieľom je nielen urýchliť zníženie celkovej závislosti EÚ od fosílnych palív, ale aj výrazne **diverzifikovať** energetické zdroje i dodávateľské trasy.

V tomto náročnom kontexte sa v poslednom období, a najmä po pandémii ochorenia COVID-19, dostala do popredia potreba zamerať sa na **posilnenie konkurencieschopnosti, strategickej autonómie a odolnosti** hospodárstva EÚ. Prispela k tomu aj skutočnosť, že uplynulé roky boli v Európe poznačené **zložitou ekonomickou situáciou** a negatívnymi javmi, akými sú vysoká inflácia, zvyšujúci sa verejný dlh, rastúce ceny energií či fragmentácia medzinárodných dodávateľských reťazcov, čo celkovo viedlo k pomalšiemu hospodárskemu rastu. Výsledkom je, že v súčasnom medzinárodnom porovnaní **Európa už hospodársky zaostáva za svojimi globálnymi konkurentmi**, a je preto nevyhnutné zlepšiť produktivitu i konkurencieschopnosť Únie a jej členských štátov. Pod tlakom spomínaných faktorov, ale aj vnútornej reflexie na pôde EÚ, došlo už v závere uplynulého legislatívneho cyklu k **citeľnému posunu filozofie** pri tvorbe politik EÚ v oblasti hospodárstva. Za jeden z prvých príkladov európskeho sebaavedomé myslenia možno považovať tzv. **Priemyselný plán Zelenej dohody** z roku 2023. Dôraz na posilnenie európskej strategickej autonómie bol zvýraznený aj prijatím **Európskej stratégie hospodárskej bezpečnosti** založenej na troch vektoroch – podpora, ochrana, partnerstvo.

Na pôde EÚ sa v kontexte nového legislatívneho cyklu aktuálne presadila paradigma tzv. **Európskej dohody v oblasti konkurencieschopnosti**. Jej podstatou je popri vykonávaní Európskej zelenej dohody zároveň posilniť **globálnu konkurencieschopnosť** a zvýšiť

**hospodársku nezávislosť EÚ**, a to spôsobom, ktorý bude viesť k **zlepšeniu životnej úrovne** občanov. Existuje preto všeobecná zhoda, aby sa nastupujúca Európska komisia zamerala na posilnenie **priemyselnej a technologickej základne Európy** a vytvorenie podmienok, v ktorých budú môcť európske hospodárske subjekty lepšie využívať príležitosti vyplývajúce z prebiehajúcej **zelenej a digitálnej transformácie**. Toto úsilie musí smerovať k tomu, aby EÚ predstavovala hlavnú destináciu pre **investičné príležitosti a inovácie**, ktoré prinesú stabilné a udržateľné pracovné miesta, a disponovala **silným priemyselným ekosystémom**.

Bezprostrednou výzvou na tejto ceste bude nastavenie ambície pre **cieľ EÚ v oblasti klímy do roku 2040**, ktorým sa nadviaže na aktuálny rámec vymedzený do roku 2030. Stanovenie cieľa a následné legislatívne návrhy pre jednotlivé oblasti sa očakávajú už v priebehu budúceho roka. V neskoršom období Európska komisia vykoná aj **preskúmanie niektorých aspektov súčasného legislatívneho rámca balíka Fit-for-55**. V tejto súvislosti do popredia vystúpi legislatívne ukotvená povinnosť Európskej komisie preskúmať v priebehu roku 2026 s prihliadnutím na technologický vývoj a priemyselné kapacity dosiahnutý pokrok i samotné ciele súvisiace s **emisnými normami CO<sub>2</sub> pre nové osobné automobily a dodávky** na roky 2030 a 2035.

Prioritou ostáva aj **podpora dopravy a zaistenie dostatku finančných prostriedkov na realizáciu infraštruktúrnych projektov**, ktorých dokončenie ovplyvní konektivitu s okolitými krajinami. Rovnako je dôležité posilňovať multimodalitu v osobnej a nákladnej doprave ako kľúčový aspekt realizácie rozvojových infraštruktúrnych projektov a podporovať nové ekologické riešenia, ktoré využívajú digitálne technológie.

Lídri členských štátov EÚ zároveň ako kľúčové pre konkurencieschopnosť označujú rozvoj digitálnych technológií ako napr. **umelá inteligencia** či ďalšie prehlbovanie a integráciu **jednotného trhu EÚ** s cieľom odstrániť neodôvodnené prekážky, najmä v oblasti služieb, prostredníctvom úplného uplatňovania **pravidiel voľného pohybu**. V tomto smere sa od Európskej komisie do júna 2025 očakáva vypracovanie novej **horizontálnej stratégie pre modernizovaný jednotný trh**, v ktorej bude značná pozornosť venovaná potrebám európskych **malých a stredných podnikov**.

SZ SR pri EÚ bude realizovať priority vlády SR v oblasti konkurencieschopnosti predovšetkým principiálnym **presadzovaním väčšej rovnováhy a synergií** medzi zelenými cieľmi a hospodárskym záujmom tak, aby sa v EÚ po Európskej zelenej dohode venovala primeraná pozornosť aj oblasti konkurencieschopnosti. Hlavným motívom aktivít SZ SR pri EÚ sa v tejto súvislosti stane podpora myšlienky **priemyselnej obnovy a zelenej transformácie Európy bez negatívnych dopadov na životné prostredie**, ktorá by priniesla pre Slovensko príležitosti na investície, udržateľný hospodársky rast a zamestnanosť, a to tak v priemyselných odvetviach už etablovaných na Slovensku, ako aj v sektoroch, kde doteraz zaostávame za európskym trendom. Kľúčovou z pohľadu SR v procese transformácie bude aj jej **sociálna dimenzia** a disponibilita **finančných zdrojov** z európskej úrovne na jej riešenie. SZ SR pri EÚ preto bude na pôde EÚ podporovať všetky opatrenia a nástroje, ktoré napomôžu efektívne pokryť potreby transformáciou ohrozených skupín obyvateľstva ako aj odvetví hospodárstva.

Pokiaľ ide o **energetickú politiku**, SZ SR pri EÚ bude na pôde EÚ dôsledne presadzovať princíp **technologickej neutrality** postavený na rešpektovaní práva členských štátov rozhodovať o vlastnom energetickom mixe a zvoliť si najvhodnejšie technológie na realizáciu dohodnutých klimatických a energetických cieľov. V tomto smere sa bude zasadzovať najmä za **renesanciu jadrovej energie** ako nízkouhlíkového zdroja a jej zrovnoprávenie s obnoviteľnými zdrojmi energie, a to najmä pokiaľ ide o prístup k financovaniu z európskych



zdrojov. Zároveň bude klásť dôraz na riešenia podporujúce zaistenie **bezpečných a cenovo dostupných dodávok energií pre podniky a domácnosti**, čo považujeme za významný predpoklad pre konkurencieschopnosť priemyslu, ako aj predchádzanie **energetickej chudobe**.

V duchu filozofie, že moderný **jednotný trh** je jedným z najväčších výdobytkov európskej integrácie, bude SZ SR pri EÚ podporovať všetky kroky k jeho dobudovaniu a prehĺbovaniu tak, aby prinášal konkrétne benefity pre občanov a firmy a naďalej posilňoval hospodársku prosperitu Slovenska i EÚ. V tomto úsilí bude SZ SR pri EÚ do popredia stavať aj **občana ako spotrebiteľa** a podporovať posilnenie európskych riešení zameraných na jeho ochranu, a to najmä v súvislosti s fenoménmi, akými sú **dvojaká kvalita potravín** či tzv. územné obmedzenia dodávok, ktoré vedú k rozdielom v zložení či cenách rovnakých produktov v rôznych členských štátoch, čo fragmentuje jednotný trh a negatívne ovplyvňuje cenu a dostupnosť produktov.

Vláda SR sa hlási k rozvoju **sociálneho trhového hospodárstva** ako jednej z priorít, ktorou sa EÚ odlišuje od ostatných ekonomík sveta. SZ SR pri EÚ sa preto na pôde EÚ zasadí o pokrok pri implementácii **Európskeho piliera sociálnych práv**, pričom bude podporovať iniciatívy na posilnenie sociálneho dialógu a kolektívneho vyjednávania, ako aj iniciatívy z európskej úrovne zamerané na zlepšovanie pracovných podmienok či podporu spravodlivej a efektívnej **mobility pracovnej sily**.

Pre životaschopnosť európskej spoločnosti a konkurencieschopného hospodárstva má zásadný význam aj oblasť vzdelávania. Prioritami vlády SR **v oblasti vzdelávania a mládeže v rámci budovania Európskeho vzdelávacieho priestoru** sú zlepšenie kvality, rovnosti, inklúzie a úspešnosti vo vzdelávaní a odbornej príprave pre všetkých, celoživotné vzdelávanie a vzdelávacia mobilita, zvyšovanie kompetencií pedagogických zamestnancov a posilnenie európskeho vysokoškolského vzdelávania.

V oblasti **poľnohospodárstva** bude SZ SR pri EÚ vychádzať z cieľa vlády SR výrazne zvýšiť potravinovú bezpečnosť a sebestačnosť Slovenska a zabezpečiť prístup k cenovo dostupným potravinám pri súčasnom posilnení aspektov udržateľného a environmentálne šetrného hospodárenia s pôdou. V tejto súvislosti na pôde EÚ podporí ďalšie **zjednodušovanie pravidiel a znižovanie administratívnej záťaže** spoločnej poľnohospodárskej politiky, pričom v diskusiách o jej budúcej podobe bude dôrazne presadzovať konvergenciu **priamych platieb**, keďže pretrvávajúce rozdiely medzi jednotlivými členskými štátmi nie sú opodstatnené. Zároveň sa bude zasadzovať za ďalšie kroky v prospech **rozvoja vidieckych oblastí**, ktoré sú závislé od dobre fungujúceho poľnohospodárskeho a lesníckeho sektora, a to s dôrazom na vytváranie a udržiavanie pracovných príležitostí.

## 2.2 Udržateľná migračná a azylová politika Európskej únie

**Migračná situácia v EÚ** bola v uplynulom období pomerne turbulentná. Po dočasnom poklese nelegálnych migračných tokov spôsobenom najmä pandemiou ochorenia COVID-19 sa situácia v uplynulých dvoch rokoch výrazne zdynamizovala. Nad rámec toho sa odohrávali bezprecedentné udalosti spojené s vypuknutím **konfliktu v priamom susedstve EÚ**, na Ukrajinu. Krátko po začiatku ruskej invázie totiž členské štáty EÚ po prvýkrát v histórii aktivovali tzv. **smernicu o dočasnej ochrane** v prospech ukrajinských utečencov, ktorí boli z dôvodu vojny nútení opustiť svoju krajinu. Aktuálne je tento režim predĺžený do marca 2026, pričom na území EÚ ho požívajú viac ako **štyri milióny Ukrajincov**.

Uplynulý rok bol všeobecne vnímaný ako **migračne najintenzívnejší rok** v EÚ od migračnej krízy v roku 2015. Celkový počet nelegálnych prekročení hraníc EÚ **medziročne vzrástol o cca 17 %**, a to na viac ako 370 000, pričom pokiaľ ide o **žiadosti o medzinárodnú ochranu**, v európskom priestore sa dosiahlo sedemročné maximum približujúce sa rekordnému roku 2015. Potvrdilo sa tak, že **nelegálna migrácia**, a to predovšetkým z krajín Afriky a Blízkeho a Stredného Východu, zostáva **jednou z najväčších a najkomplexnejších výziev pre prakticky celú EÚ**. Ku krajinám vykazujúcim najväčší počet žiadostí o azyl už tradične patria najväčšie členské štáty, avšak pod tlak sa dostávajú aj **členské štáty ležiace na hlavných migračných trasách**, vrátane **Slovenska**, ktoré sú konfrontované s tzv. sekundárnymi pohybmi. **Najvyťaženejšou trasou v uplynulom roku bola centrálna stredomorská trasa**, po ktorej prišlo do EÚ viac ako 153 000 migrantov, čo je nárast o 52 % oproti roku 2022. Najväčší nárast počtu príchodov bol zaznamenaný **do Talianska**. Značný tlak vykazovala aj tzv. **západobalkánska trasa**, ktorá bola druhou najvýznamnejšou migračnou trasou do EÚ. V medziročnom porovnaní však pohyb po tejto trase **poklesol o približne 31 %** na niečo vyše 100 000 migrantov. V kontraste s tým SR v minulom roku evidovala dramaticky **zvýšené sekundárne pohyby zo západobalkánskej trasy cez naše územie**, pričom išlo o rekordných viac ako **46 000 neregulárnych migrantov**.

Sekundárne pohyby migrantov de facto viedli až **k znefunkčneniu celého Schengenského systému** voľného pohybu v regióne strednej Európy, keďže množstvo členských štátov dočasne **obnovilo kontroly na svojich vnútorných hraniciach**, a to vrátane všetkých členských štátov, s ktorými **Slovensko** susedí. V druhom polroku 2023 malo vnútorné hraničné kontroly zavedené až jedenásť členských štátov EÚ. Zaradilo sa medzi ne aj Slovensko, ktoré v reakcii na kroky Českej republiky, Rakúska a Poľska pristúpilo k obdobnému riešeniu, a teda dočasnému **zavedeniu hraničných kontrol s Maďarskom**, ktoré boli zrušené až 22. januára 2024. Politicky išlo o pochopiteľnú reakciu na situáciu v teréne, hoci pre bežného občana práve slobodné cestovanie bez obmedzení dlhodobo predstavuje **jeden z hlavných výdobytkov EÚ**. V tomto smere Slovensko vyzývalo na **európske riešenia problému**, najmä v podobe posilnenia ochrany vonkajšej hranice EÚ a dôsledného navracania neregulárnych migrantov do krajín pôvodu, resp. bezpečných tretích krajín.

K **zásadnému prelomu** po takmer ôsmich rokoch náročných rokovaní však došlo v téme reformy európskej migračnej a azylovej politiky, a to schválením 10 legislatívnych aktov predložených v rámci nového **Paktu o migrácii a azyle**. Základnými piliermi reformy sú **princíp zodpovednosti** (ochrana vonkajšej hranice EÚ) a **princíp solidarity** (vzájomné podieľanie sa na znášaní bremena s členskými štátmi pod migračným tlakom). V oblasti zodpovednosti obsahuje reforma viacero prvkov, ktoré **sprísňujú súčasné pravidlá**, ako napríklad posilnenie ochrany vonkajšej hranice EÚ využívaním tzv. konania na hranici, efektívnejšie možnosti navracania nelegálnych migrantov do krajín pôvodu alebo tranzitu, dôsledná registrácia migrantov prichádzajúcich do EÚ či kontrola a skríning migrantov nielen na vonkajších hraniciach, ale aj vo vnútrozemí EÚ. Z pohľadu SR je však **politicky neakceptovateľnou** časťou kľúčový prvok celej reformy – tzv. **mechanizmus solidarity**. V rámci neho má síce prispievajúci štát právomoc vybrať si, akým typom solidárneho príspevku chce pomôcť, avšak do spoločného újinného úsilia **bude povinný** prispieť určitou vopred stanovenou minimálnou hodnotou. Zjednodušene môžeme hovoriť **o solidarite s prvkami povinnosti**, a to formou relokácie žiadateľov o azyl alebo platbou finančných príspevkov či inou materiálnou protihodnotou.

V EÚ prevláda všeobecná zhoda, že Pakt predstavuje **len prvý krok** k vybudovaniu robustnej a komplexnej migračnej politiky. SR zároveň zdôrazňuje, že ho nevnímame ako **dlhodobo udržateľné a efektívne riešenie nelegálnej migrácie**. Navyše **nebol prijatý želaným**

**konsenzuálnym spôsobom**, pričom jednotlivé legislatívne návrhy nepodporili predovšetkým krajiny V4. Pakt sa začne uplatňovať v júni 2026 a Slovensko ako aj iné členské štáty už pracujú na príprave jeho implementácie.

Viacere členské štáty sa aktuálne zaoberajú aj hľadaním **inovatívnych riešení** v oblasti vonkajšej dimenzie migračnej politiky, najmä rozvoja strategických partnerstiev a užšej spolupráce s **krajinami pôvodu a tranzitu**. Základnými stavebnými kameňmi sa môžu stať už existujúce únijné iniciatívy o strategickom a komplexnom partnerstve nadviazané v ostatnom období s **Tureckom, Egyptom, Líbyou, Tuniskom či Mauritániou**. Za inšpiratívny projekt s inovatívnymi prvkami sa v súčasnosti považuje najmä **bilaterálna dohoda o azyle a migrácii medzi Talianskom a Albánskom** z novembra 2023, ktorá spočíva v presunutí procesov spracovania žiadostí o azyl z Talianska do Albánska. Dohoda zahŕňa výstavbu dvoch centier v Albánsku, ktoré budú schopné ubytovať až 3 000 migrantov naraz, pričom sa ročne môže spracovať až 36 000 žiadostí.

SZ SR pri EÚ bude v téme **migrácie** vychádzať z **politickej línie** stanovenej Programovým vyhlásením vlády SR, podľa ktorého nekontrolovaná migrácia je jednou z hlavných výziev **vnútornej bezpečnosti** a predstavuje **hrozbu pre súdržnosť a vnútornú stabilitu EÚ**. V tomto duchu bude presadzovať myšlienku, že **migračná politika** musí v prvom rade garantovať plnú kontrolu nad vstupom štátnych príslušníkov tretích krajín do EÚ, musí byť plne riadená a prispievať k rastu **hospodárskej konkurencieschopnosti**, a to najmä prijímaním takých legálnych migrantov z tretích krajín, ktorí predstavujú pridanú hodnotu pre trhy práce členských štátov.

V nadväznosti na to bude SZ SR pri EÚ tlmočiť principiálne postoje, v zmysle ktorých vláda SR dôrazne odmieta akékoľvek snahy o **povinné kvóty** na prerozdeľovanie migrantov alebo **povinnosť platiť** za takýchto migrantov. SZ SR pri EÚ bude požadovať také **európske riešenia**, ktoré budú v prvom rade viesť k posilneniu **ochrany vonkajších hraníc EÚ** a zefektívneniu **spolupráce s krajinami pôvodu a tranzitu**. V tomto ohľade upriami z európskej úrovne pozornosť aj na potrebu posilniť **regionálne partnerstvá**, vrátane z pohľadu SR prioritných vzťahov s krajinami na západobalkánskej migračnej trase.

**SZ SR pri EÚ bude presadzovať inovatívne prístupy** s dôrazom na riešenie nelegálnej migrácie ešte pred hranicami EÚ. V tomto kontexte bude SZ SR pri EÚ tlmočiť potrebu **zadefinovať na európskej úrovni také migračné politiky**, ktoré **znížia faktory príťažlivosti** pre migráciu smerom do EÚ, a to najmä vytvorením **extrateritoriálnych centier pre spracúvanie žiadostí o azyl**, napríklad podľa vzoru **taliansko-albánskeho projektu**, či preskúmaním konceptu **bezpečných tretích krajín** alebo možnosti **vyhlásiť** niektoré oblasti tretích krajín za **bezpečné zóny návratu**. SZ SR pri EÚ bude v tejto súvislosti aktívne hľadať podporu čo najväčšieho počtu členských štátov s cieľom presadiť, aby sa takéto prístupy stali **všeobecne akceptovanými ako prioritné riešenia**. V téme vonkajšej dimenzie migrácie bude SZ SR pri EÚ tiež presadzovať, aby EÚ v rámci spolupráce **s tretími krajinami**, osobitne **v oblastiach mimo Európy**, aktívne **využívala komplexnú paletu nástrojov a pák**, ktoré sú k dispozícii, **vrátane negatívnej motivácie**. Ide predovšetkým **o vízovú alebo obchodnú politiku** voči tretím krajinám, ktoré majú byť motivačným faktorom pre primeranú úroveň ich spolupráce s EÚ pri **návratoch či readmisiách**.

### 2.3 Bezpečnosť, obrana a vonkajšie vzťahy Európskej únie

Aktivity Únie v oblasti bezpečnosti a obrany či vonkajších vzťahov sú výrazne poznačené **zložitou medzinárodnopolitickou situáciou** v susedstve i na globálnej úrovni. Svet sa stal

konfrontačnejším a nepredvídateľnejším. Dlhodobou črtou vývoja je dynamicky sa meniace **globálne prostredie** poznačené nestabilitou, **strategickým geopolitickým súperením** veľmocí a **systémovou rivalitou** na úkor medzinárodnej spolupráce. Vojenský konflikt na **Ukrajine** aj naďalej dominantným spôsobom ovplyvňuje činnosť EÚ v oblasti Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky ako aj Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky. Nové bezpečnostné a zahraničnopolitické výzvy priniesla tiež vojna **Izraela s Hamasom** a jej dôsledky v širšom regióne **Blízkeho Východu**. Tempo geopolitických zmien je teda dramatické. Návrat ozbrojeného konfliktu na európsky kontinent podporil presvedčenie o potrebe **posilnenia obrany(schopnosti) a bezpečnosti Európy** ruka v ruke s jej **väčšou akcieschopnosťou** vo vonkajších vzťahoch.

EÚ a jej členské štáty sa v ostatnom období sústredili predovšetkým na **všestrannú podporu Ukrajiny**, jej nezávislosti, zvrchovanosti a územnej celistvosti v rámci medzinárodne uznaných hraníc ako aj na poskytovanie humanitárnej pomoci, pomoci v oblasti civilnej ochrany či vojenskej pomoci, ktorá je poskytovaná pri plnom rešpektovaní bezpečnostnej a obrannej politiky niektorých členských štátov. V tomto smere sa vláda SR **nepodieľa** na dodávkach smrtiacej vojenskej techniky na Ukrajinu, avšak zároveň nebráni komerčným iniciatívam, na ktorých participujú subjekty slovenského obranného priemyslu<sup>1</sup>. EÚ tiež pokračuje v prijímaní **sankčných balíkov** na oslabenie schopnosti Ruska pokračovať vo vojne a na zabránenie obchádzania už prijatých sankcií.

V oblasti bezpečnosti a obrany sa EÚ venuje napĺňaniu ambície zvýšiť svoju **obrannú pripravenosť a schopnosti** tak, aby zodpovedali potrebám v kontexte rastúcich hrozieb a bezpečnostných výziev. Hlavnou politickou prioritou je znížiť strategickú závislosť, a to najmä prostredníctvom posilňovania **európskej obrannej technologickej a priemyselnej základne** s cieľom riešiť nedostatky v kritických spôsobilostiach EÚ a zvýšiť schopnosť vyvíjať a vyrábať výrobky obranného priemyslu. Zvýšený dôraz sa bude klásť na schopnosť Únie prevziať väčšiu zodpovednosť za vlastnú **bezpečnosť a obranu**, pričom do popredia vystúpi rola **európskeho obranného priemyslu**, a to aj s dôrazom na jeho lepší prístup k financovaniu. Prierezovou ambíciou je, aby silnejšia a spôsobilejšia Únia pozitívne **prispievala ku globálnej a transatlantickej bezpečnosti** a dopĺňala NATO, ktoré zostáva základom kolektívnej obrany jeho členov.

V nasledujúcom období očakávame ďalšie kroky EÚ k **posilňovaniu svojej suverenity, odolnosti a postavenia** v novom geopolitickom kontexte. Pokiaľ ide o doterajšie priority, očakávame kontinuitu v podpore EÚ pre **Ukrajinu**, a to tak pri jej obrane, ako aj obnove a snahe o dosiahnutie spravodlivého mieru. Na globálnej úrovni bude EÚ ďalej podporovať **multilateralizmus** a svetový poriadok založený na pravidlách, pričom bude rozvíjať strategické partnerstvá najmä s rovnako zmýšľajúcimi aktérmi. Medzi priority EÚ bude naďalej patriť aj obrana proti **kybernetickým a hybridným hrozbám** či ohrozeniam **kritickej infraštruktúry** zo strany vonkajších aktérov.

SZ SR pri EÚ bude realizovať priority vlády SR vychádzajúce z presvedčenia o potrebe väčšej schopnosti EÚ **podporovať mier a stabilitu** vo svojom okolí. Pokiaľ ide o konflikt na Ukrajine, SZ SR pri EÚ bude na pôde EÚ aj naďalej podporovať poskytovanie **humanitárnej pomoci** i všestrannej pomoci pri **obnove a povojnovej rekonštrukcii Ukrajiny** ako aj všetky **zmysluplné mierové iniciatívy**, ktoré navrhujú okamžité ukončenie

---

<sup>1</sup> SR si udržuje konštruktívny prístup k iniciatívam EÚ v kontexte (nielen) vojenskej pomoci Ukrajine a participuje na vojenskej výcvikovej a poradenskej misii EÚ pre Ukrajinu (EUMAM UA) a opravách ukrajinskej techniky v spolupráci s partnermi.

bojov a diplomatické riešenie konfliktu v súlade s medzinárodným právom. S ohľadom na **sankčné balíky EÚ prijímané voči tretím krajinám** bude SZ SR pri EÚ vo svojej činnosti napomáhať realizácii zámeru vlády SR hodnotiť návrhy na uvalenie sankcií na základe analýzy ich efektivity pri dosahovaní zamýšľaných cieľov a najmä na základe ich ekonomických, sociálnych a bezpečnostných **dopadov na Slovensko**.

V oblasti **bezpečnosti a obrany** sa SZ SR pri EÚ bude podieľať na realizácii ambície vlády SR **posilniť spoločnú bezpečnostnú a obrannú politiku EÚ** so zachovaním osobitostí jednotlivých členských štátov. Z dôvodu potreby zvyšovať **obrannú pripravenosť** a posilniť technologickú a priemyselnú základňu Únie a jej členských krajín bude SZ SR pri EÚ naďalej podporovať iniciatívy na pôde EÚ zamerané na **rozvoj európskeho obranného priemyslu**, najmä v kontexte práce Európskej obrannej agentúry (EDA), a to predovšetkým s dôrazom na geograficky vyváženú a inkluzívnu podporu zvýšenia výrobných kapacít spoločností obranného priemyslu v členských štátoch. SZ SR pri EÚ bude naďalej konštruktívne presadzovať záujmy SR aj v rámci otázok financovania aktivít medzinárodného krízového manažmentu spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ, ktoré sú do značnej miery financované prostredníctvom Európskeho mierového nástroja (EPF) a podporené asistenčnými opatreniami nástroja pre tretie krajiny.

Pokiaľ ide o širší kontext **vonkajších vzťahov EÚ**, SZ SR pri EÚ bude naplňať cieľ vlády SR podporovať vyvážené angažovanie sa EÚ so všetkými **relevantnými globálnymi aktérmi**, berúc do úvahy presun geopolitického a ekonomického ťažiska do Indo-pacifického regiónu či potrebu venovať náležitú pozornosť budovaniu strategických vzťahov s krajinami **globálneho juhu**. SZ SR pri EÚ bude presadzovať, aby EÚ v týchto vzťahoch využívala **synergický efekt** spolupráce pri riešení globálnych výziev a zároveň obhajovala svoje záujmy suverénnym spôsobom s cieľom posilniť **vlastnú bezpečnosť a prosperitu**. Strategickou prioritou pre SR zostávajú najmä vzťahy EÚ s krajinami v jej **susedstve** s dôrazom na región **západného Balkánu**. V tomto duchu bude SZ SR pri EÚ podporovať zvýšenú interakciu EÚ tak s **kandidátskymi krajinami**, ako aj s ostatnými **krajinami susedstva**, a to najmä Tureckom či krajinami tzv. východného susedstva v oblasti Strednej Ázie a Južného Kaukazu.

## 2.4 Viacročný finančný rámec Európskej únie po roku 2027

Už od roku 1988 funguje EÚ s dlhodobými **sedemročnými rozpočtami** (tzv. viacročný finančný rámec), ktoré sa vyvíjajú a postupne prispôbujú štruktúru výdavkov novým prioritám a výzvam. Za posledných niekoľko rámcov prevažuje **jasný trend postupného znižovania podielu tzv. tradičných politík EÚ** na celkových výdavkoch rozpočtu a naopak **postupného zvyšovania podielu financovania na podporu vedy, výskumu, inovácií a aktuálnych európskych výziev** ako migrácia, obrana či vonkajšie vzťahy EÚ. Súčasná geopolitická situácia vytvára ešte väčší tlak na to, aby v rámci celkového rozpočtu rástol objem a podiel výdavkov práve na tieto oblasti, ale aj na politiky podporujúce zvyšovanie konkurencieschopnosti a ekonomickej odolnosti EÚ.

Súčasný **dlhodobý rozpočet EÚ** predstavuje komplexný a svojím spôsobom bezprecedentný finančný balík, v ktorom sa kombinuje 1 216 mld. EUR (v bežných cenách) v samotnom **viacročnom finančnom rámci na roky 2021 – 2027** ako aj 807 mld. EUR (v bežných cenách) v rámci mimoriadneho nástroja na obnovu **NextGenerationEU**. V rámci **strednodobej revízie** bol tento rámec dohodou lídrov členských štátov EÚ z februára 2024 ešte navýšený o 64,6 mld. EUR na **financovanie priorít**, ako sú podpora Ukrajiny, riadenie migrácie a vonkajšia činnosť EÚ.

Rokovania o dlhodobom rozpočte EÚ sa začínajú niekoľko rokov pred začiatkom obdobia, na ktoré sa nový rozpočet bude vzťahovať. V súlade s legislatívou predloží Európska komisia návrh **nového viacročného finančného rámca po roku 2027** (pozn. predpokladáme opäť sedemročné obdobie, t. j. na roky 2028 – 2034) najneskôr **do 1. júla 2025**. Následne očakávame, že až do momentu dosiahnutia dohody lídrov členských štátov EÚ, čo potrvá najmenej dva roky, sa táto téma stane **politicky kľúčovou** v rámci celej agendy EÚ. Podobu samotného návrhu výrazne ovplyvnia Strategický program EÚ na roky 2024 – 2029 prijatý na júnovej Európskej rade, a najmä prebiehajúca diskusia o **vnútorných reformách Únie a jej politik** v súvislosti s pripravovaným rozširovaním.

Z hľadiska jednotlivých politik je v dlhodobom rozpočte kľúčovou predovšetkým **politika súdržnosti EÚ (kohézna politika)**, ktorej podiel je viac ako 30 % rozpočtu. Politika súdržnosti je **hlavným dlhodobým investičným nástrojom EÚ**, pričom zohráva dôležitú úlohu pri investíciách prispievajúcich ku konkurencieschopnosti, sociálnemu začleneniu, zelenej a digitálnej transformácii a priemyselnej obnove v regiónoch. Ako sa pripomína v správe Enrica Lettu o budúcnosti jednotného trhu, posilnil sa ňou aj jednotný trh a zabezpečilo sa, že z nej môžu mať prospech všetky regióny. Do veľkej miery sa opiera o filozofiu byť **bližšie k občanom**, a to na základe miestne orientovaného prístupu **zdola nahor**, ktorý umožňuje menším územným jednotkám a miestnym komunitám, aby si participatívnym spôsobom určili svoje vlastné priority a projekty. Za posledných tridsať rokov sa tak stala **hlavnou hnacou silou znižovania rozdielov** medzi členskými štátmi a jednotlivým regiónmi. Slovensko za dvadsať rokov členstva v EÚ získalo tzv. eurofondy v objeme takmer **30 mld. EUR**. Práve vďaka tejto politike zaznamenali v posledných desaťročiach mnohé regióny v EÚ, vrátane slovenských, významnú **hospodársku a sociálnu konvergenciu**.

Diskusia o **budúcnosti politiky súdržnosti** je **zásadným momentom**, ktorý výrazne ovplyvní aj rokovania o samotnom viacročnom finančnom rámci po roku 2027. Už v januári 2023 zriadila Európska komisia **pracovnú skupinu odborníkov na vysokej úrovni pre budúcnosť politiky súdržnosti** (tzv. High-Level Group), aby sa pokúsila konsolidovať argumentáciu v prospech prijímania takých európskych riešení, ktoré zohľadňujú význam súdržnosti pre budúcnosť EÚ, ako aj rozdielnú situáciu v jednotlivých regiónoch EÚ. V máji 2024 sa v **Prahe** konalo neformálne stretnutie ministrov zodpovedných za politiku súdržnosti z krajín V4 a ďalších členských štátov, na ktorom zúčastnené krajiny prijali **spoločnú deklaráciu o budúcnosti politiky súdržnosti po roku 2027**<sup>2</sup>. Deklarácia odráža **kľúčové priority krajín strednej a východnej Európy**, ktorými sú uplatnenie **územne zameraného prístupu**, podpora všetkých regiónov a zároveň **priorizácia podpory najmenej rozvinutých regiónov** či regiónov v rozvojovej pasci alebo v riziku rozvojovej pasce, flexibilita pre adekvátne riešenie územných rozvojových potrieb, prispôbenie pravidiel politiky súdržnosti novej sociálno-ekonomickej a politickej realite, **zjednodušenie a harmonizácia pravidiel** medzi fondmi EÚ, väčšie prepojenie politiky súdržnosti s ostatnými politikami EÚ ako aj, pre rozpočtovú diskusiu zásadnú požiadavku, **zachovania dostatočného objemu zdrojov** pre politiku súdržnosti.

Okrem politiky súdržnosti na poprednom mieste v rozpočte dlhodobo figuruje aj **spoločná poľnohospodárska politika**, ktorá bola vytvorená už v roku 1962, a tak je dokonca **najstaršou európskou politikou**, ktorá sa stále vykonáva. Počas desaťročí potvrdila, že je dynamickou politikou, ktorá sa prostredníctvom postupných reforiem prispôsobila novým výzvam, ktorým čelí európske poľnohospodárstvo. Medzi tieto výzvy patria zaistenie potravinovej bezpečnosti

---

<sup>2</sup> Signatármi Spoločnej deklarácie bolo celkovo 11 členských štátov (BG, CZ, EE, HR, HU, LT, LV, PL, RO, SI a **SK**).

pre všetkých občanov EÚ, riešenie fluktuácií na svetovom trhu a volatility cien, zachovanie prosperity vidieckych oblastí v celej EÚ, využívanie prírodných zdrojov udržateľnejším spôsobom či prispievanie k zmierneniu zmeny klímy. Na podporu **poľnohospodárov a vidieckych oblastí** prostredníctvom tejto politiky je určená približne **tretina rozpočtu EÚ**.

V zmysle Programového vyhlásenia vlády SR budú v rámci rokovaní o budúcom viacročnom finančnom rámci jednoznačnými prioritami SR práve **zachovanie adekvátnej výšky kohéznych fondov a spoločnej poľnohospodárskej politiky**. Pre SR bude preto zásadné, akým spôsobom sa tieto politiky budú reformovať a najmä to, akú výšku alokácie v novom rozpočte budú mať. V tejto súvislosti zohrajú významnú rolu aj **systémové parametre**, ako napr. reforma implementácie fondov EÚ, ktorej cieľom by malo byť zefektívnenie centrálnych riadených programov a sledovanie ich príspevku k rastu produktivity a konkurencieschopnosti. SZ SR pri EÚ bude v rokovaniach o budúcom **viacročnom finančnom rámci** presadzovať také návrhy, ktoré Slovensku **zabezpečia zachovanie adekvátnej výšky prostriedkov z politiky súdržnosti EÚ a zo spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ**. V tomto úsilí bude aktívne spolupracovať s ostatnými členskými štátmi, ktoré sú súčasťou Skupiny priateľov politiky súdržnosti, a predovšetkým s partnermi z krajín V4. Pokiaľ ide o **spoločnú poľnohospodársku politiku**, SZ SR pri EÚ bude upriamovať pozornosť na potrebu tzv. plnej externej konvergenencie, t. j. dorovnania výšky **priamych platieb** pre poľnohospodárov naprieč EÚ s cieľom prekonať súčasný stav, kedy je v prípade Slovenska výška priamych platieb stále len na úrovni **80 % priemeru EÚ**.

V budúcom viacročnom finančnom rámci bude SZ SR pri EÚ zároveň presadzovať také nastavenie **tzv. nových politík EÚ** (napr. politík zameraných na podporu inovácií či zelenej a digitálnej transformácie), aby z nich SR dokázala **efektívne profitovať** a prispievali k rastu hospodárstva, zamestnanosti a k podpore výskumu, vývoja a inovácií na Slovensku. SR bude podporovať zachovanie Nástroja na prepájanie Európy (CEF) určeného na financovanie dopravných, energetických, digitálnych a telekomunikačných projektov, ako aj zabezpečenie dostatočného objemu finančných prostriedkov pre vojenskú mobilitu. Pokiaľ ide o politiky zamerané na riešenie aktuálnych výziev EÚ, akými sú migrácia, bezpečnosť či obrana, bude SZ SR pri EÚ presadzovať také rozpočtové nastavenie, ktoré bude **zodpovedať potrebám SR** a zároveň bude prínosné pre celú EÚ.

## 2.5 Vnútorne reformy Európskej únie a príprava na jej budúce rozšírenie

Dôveryhodná perspektíva členstva v EÚ má zásadný význam z hľadiska podpory **stability** na celom európskom kontinente. **Rozširovanie EÚ** predstavuje **geostrategickú investíciu** do silnej, stabilnej a jednotnej Európy založenej na spoločných hodnotách. Agenda **rozširovania** za posledné roky zaznamenala výraznú dynamiku. Jej **geopolitický význam** zosilnel najmä v roku 2022, keď **Ukrajina, Moldavsko a Gruzínsko** požiadali o členstvo v EÚ. Európska rada uznala európsku perspektívu týchto krajín a Ukrajinu a Moldavsku v júni 2022 udelila **štatút kandidátskej krajiny**. V júni 2024 sa uskutočnila prvá medzivládna konferencia, na ktorej boli **formálne otvorené prístupové rokovania** o členstve oboch krajín v EÚ. **Gruzínsku** sa štatút kandidátskej krajiny udelil v decembri 2023, a to za predpokladu, že podnikne relevantné kroky stanovené v odporúčaní Európskej komisie z 8. novembra 2023. Dôležitým krokom k zachovaniu **geografickej vyváženosti** procesu rozširovania bolo udelenie štatútu kandidátskej krajiny **Bosne a Hercegovine** v decembri 2022.

**Prístupový proces** kandidátskych krajín vo veľkej miere preukázal potenciál byť účinným nástrojom na podporu demokracie, právneho štátu a kľúčových reforiem. Pevná perspektíva členstva v EÚ pre krajiny západného Balkánu, Ukrajinu, Moldavsko a Gruzínsko je

vo vlastnom **politickom, bezpečnostnom a hospodárskom záujme EÚ** a v súčasnom geopolitickom kontexte je nevyhnutná. Popri rastúcom politickom charaktere procesu rozširovania naďalej zostáva jeho hlavnou filozofiou najmä **zásluhovosť** (*merit-based approach*), resp. **prísna podmienenosť** postavená na základe **plnenia kritérií** ako aj **zvratnosti** celého procesu. Na jednej strane ním EÚ musí preukázať schopnosť prehĺbovať vlastný rozvoj, vrátane schopnosti integrovať nových členov, zároveň očakáva, že **kandidátske krajiny prevezmú zodpovednosť** a preukážu dôveryhodnosť svojich záväzkov a politickú vôľu tým, že budú vykonávať **potrebné reformy**.

Úvahy o **budúcnosti EÚ** sa v posledných rokoch vyvíjali rovnako dynamicky ako agenda jej rozširovania. Prvým momentom v tomto smere bola **Konferencia o budúcnosti Európy**, ktorá prebiehala v období od mája 2021 do mája 2022. Zo série rôznorodých aktivít vzišla záverečná správa, ktorá obsahovala 49 návrhov rozpracovaných v **326 konkrétnych odporúčaniach** pre budúce smerovanie Únie. Už v tom čase sa v téme reformy EÚ načrtli **dve hlavné línie** – jednak reforma niektorých **konkrétnych sektorálnych politík**, ale najmä politicky citlivá **inštitucionálna reforma**, do ktorej ako Rada EÚ, tak aj Európsky parlament vniesli svoju vlastnú optiku a *politikum*. V prostredí členských štátov, t. j. v Rade EÚ, sa v tomto smere hlavným predmetom úvah, nezriedka ústiacich až do kontroverzií, stala otázka **zefektívnenia rozhodovacích procesov Rady**, vrátane prechodu od jednomyselného hlasovania k hlasovaniu kvalifikovanou väčšinou v niektorých oblastiach, ktoré si v súčasnosti vyžadujú súhlas všetkých členov EÚ.

V ostatnom roku sa v rámci EÚ začali prvé konkrétnejšie neformálne diskusie o **vnútorných reformách Únie** v súvislosti s pripravovaným rozširovaním. Členské štáty ako aj inštitúcie EÚ sa v princípe zhodujú na **potrebe adaptácie Únie** tak, aby bola schopná efektívne rozhodovať a konať aj po svojom rozšírení, kedy bude musieť čeliť väčšej rozmanitosti. Na viacerých **zasadnutiach Európskej rady** počas roku 2023 preto zaznievalo, že zatiaľ čo aspiranti na členstvo v EÚ musia zintenzívniť svoje reformné úsilie, je rovnako nevyhnutné, aby **Únia uskutočnila vnútorné reformy** s tým, že úspešná európska integrácia si jednoducho vyžaduje, aby boli jednotlivé politiky Únie dobre **pripravené na budúcnosť**. Na úrovni lídrov členských štátov je zhoda, že **diskusie o vnútorných reformách by mali napredovať paralelne s procesom rozširovania**.

Vzhľadom na skepticizmus ohľadom možnosti jednomyselnej dohody členských štátov na **otváraní základných zmlúv EÚ** sa čoraz viac presadzuje postoj, že by v rámci reformy mali byť vyčerpané najskôr všetky možnosti a potenciál ponúkaný **súčasným znením zmlúv**. Pokiaľ ide o bezprostredné kroky, cieľom je sústrediť sa na práve prebiehajúcu **počiatočnú fázu inštitucionálneho cyklu**, počas ktorej bude potrebné zdefinovať niektoré východiskové parametre s cieľom, aby výstupy podali aj obraz o potrebných úpravách rozpočtu EÚ s ohľadom na rokovania o budúcom **viacročnom finančnom rámci na roky 2028 – 2034**. Presný finančný dopad rozširovania EÚ sa však bude odvíjať hlavne od parametrov, ktoré nateraz nie sú známe (najmä jeho načasovanie, rozsah, pokiaľ ide o počet nových členov či štrukturálny element samotných výsledkov prístupových rokovaní).

V prvej polovici roku 2025 sa od Európskej komisie očakáva podrobné **hodnotenie európskych politík v štyroch oblastiach**: 1. hodnoty, vrátane nástrojov a procesov na ochranu právneho štátu; 2. politiky na zabezpečenie dlhodobej konkurencieschopnosti, prosperity a vedúcej úlohy EÚ na globálnej scéne; 3. rozpočet, vrátane kontextu nadchádzajúcich rokovaní o viacročnom finančnom rámci; 4. riadenie (*governance*). Európska komisia avizuje, že v závislosti od výsledkov týchto preskúmaní by druhým krokom v tomto procese následne



mohli byť **návrhy zásadných reforiem v jednotlivých sektorálnych politikách**, ktoré by mohla zohľadniť aj pri príprave návrhu nasledujúceho dlhodobého rozpočtu.

SZ SR pri EÚ bude vo svojej činnosti vychádzať z dlhodobého postoja SR spočívajúceho v **strategickej podpore procesu rozširovania EÚ**, ktorý vnímame ako nástroj pre stabilizáciu kontinentu či nové hospodárske príležitosti. Európska integrácia musí napredovať za dodržania **vyváženého prístupu** medzi západným Balkánom a východným triom. Z tohto dôvodu bude SZ SR pri EÚ presadzovať proces **založený na zásluhách**, ktorý v plnej miere závisí od objektívneho pokroku kandidátskych krajín pri plnení jednotlivých kritérií ako aj **schopnosti EÚ reflektovať tento pokrok** včas a flexibilne pri rozhodnutiach o prístupovom procese. Zároveň bude tlmočiť pripravenosť SR napomôcť týmto krajinám v ich integračnom a transformačnom procese, vrátane poskytnutia **expertízy a zdieľania skúseností**.

V diskusiách o **budúcnosti a reforme EÚ** bude SZ SR pri EÚ v zmysle Programového vyhlásenia vlády SR presadzovať **zachovanie práva veta jednotlivých členských štátov** pri rozhodnutiach, ktoré si v súčasnosti vyžadujú súhlas všetkých členov EÚ. Pokiaľ ide o reformy konkrétnych politík, SZ SR pri EÚ sa vo svojej činnosti sústreďí najmä na to, aby prípadné zmeny v tradičných politikách, akými sú **politika súdržnosti a spoločná poľnohospodárska politika** boli koncipované tak, aby z nich mohla SR naďalej efektívne profitovať, a to aj v prípade rozšírenia EÚ. Väčšina členských štátov EÚ vrátane SR sa tiež zhoduje v tom, že súčasný zmluvný rámec Únie poskytuje dostatočný priestor na jej reformu. SZ SR pri EÚ bude preto tlmočiť postoj, v zmysle ktorého **nie je nevyhnutné** venovať čas a energiu **diskusii o otváraní zmlúv EÚ**.

Pri postupnej **integrácii kandidátskych krajín do jednotlivých politík jednotného trhu** bude SZ SR pri EÚ presadzovať potrebu krehkej rovnováhy založenej na filozofii **postupných krokov a prechodných období** či **systému záruk** s cieľom zmierniť prípadné negatívne dopady na súčasné členské štáty. Kritickým príkladom v tomto smere je z pohľadu SR sektor poľnohospodárstva. Za inšpiratívny považuje SR návrh zo správy Enrica Lettu o budúcnosti jednotného trhu, ktorý spočíva vo vytvorení tzv. **nástroja solidarity**, ktorý by zohľadnil skutočnosť, že niektoré sektory a členské štáty budú vystavené **externým dopadom procesu rozširovania** viac ako iné, a preto im bude potrebné kompenzovať vzniknuté nerovnováhy.

### 3 PODPORA OBČANOV A KOMUNIKÁCIA S VEREJNOSŤOU

#### 3.1 Verejná diplomacia a komunikácia európskych záležitostí

V **Koncepcii strategickej komunikácie SR** sa uvádza, že deklarovaný dôraz komunikácie vlády SR na **zotrvanie a stabilitu členstva v EÚ a NATO** je jednoznačným a nespochybniteľným signálom pre vonkajších, ako aj vnútorných pozorovateľov, že SR má úmysel robiť suverénne a predvídateľné rozhodnutia v **kontexte svojich medzinárodných záväzkov**.

Postoj občanov k EÚ zásadne ovplyvňujú najmä **krízy, ktorým EÚ čelí**. Od finančnej krízy v roku 2009 zažila Únia sériu ďalších výziev vrátane masívneho prílevu migrantov, Brexitu, pandémie ochorenia COVID-19 či vojny na Ukrajine. Občania často EÚ vnímajú ako príliš byrokratickú a centralizovanú. SR sa dlhodobo považovala za **euro-optimistickú krajinu s vysokou podporou pre EÚ** zo strany občanov, ako aj politických predstaviteľov. V súčasnosti sa už čoraz častejšie a intenzívnejšie ozývajú aj **kritické hlasy** – od konštruktívnej

a legitímnej kritiky fungovania EÚ až po cielenú kampaň spochybňujúcu členstvo SR v EÚ či podporujúcu vystúpenie z EÚ.

Výsledok volieb do Európskeho parlamentu potvrdil, že občania SR vnímajú EÚ rôzne a od pôsobenia SR v Únii majú rôzne očakávania. Aj táto skutočnosť zrejme prispela k **zvýšenému záujmu o eurovoľby**, na ktorých sa zúčastnilo **34,38 % oprávnených voličov, čo je historicky najvyššia účasť** z doterajších piatich eurovolieb na Slovensku. Vo všeobecnosti prieskumy verejnej mienky potvrdzujú, že medzi občanmi Slovenska **prevláda pozitívny postoj k EÚ**. V rámci štandardného prieskumu Eurobarometer, ktorý sa realizoval na jar tohto roku, 73 % Slovákov uviedlo, že EÚ považujú za miesto stability v nepokojnom svete. Podľa posledného prieskumu Eurobarometer pred voľbami do Európskeho parlamentu až 82 % Slovákov vníma, že naša krajina má z členstva v EÚ prospech, a 85 % uviedlo, že kroky EÚ majú vplyv na ich bežný život.

Vláda SR sa vo svojom programovom vyhlásení zaviazala **zlepšiť komunikáciu o európskych témach** tak, aby sa týkala nielen komunikácie projektov zo zdrojov EÚ, ale aj konkrétnych politík, vďaka ktorým sa Slovensko rozvíja. SZ SR pri EÚ sa bude v tomto duchu zameriavať najmä na **kvalifikovanú komunikáciu európskych tém** v súlade s usmerneniami ústredia, a to s cieľom poskytnúť občanom zrozumiteľné a odborne správne informácie o aktuálnom dianí v EÚ s dôrazom na zasadnutia Rady EÚ v jednotlivých ministerských zloženiach, ako aj na zasadnutia Európskej rady. V súlade s usmerneniami ústredia bude pri tom pokračovať v dlhodobom nastavenom trende **efektívnej a proaktívnej komunikácie**, a to tak formou tradičných tlačových správ, vo vzťahu k médiám, prostredníctvom pôsobenia na sociálnych sieťach (Facebook, Instagram, platforma X, LinkedIn) či prípadnou účasťou na podujatiach v gescii jednotlivých rezortov.

Napriek tomu, že **prezentácia slovenského umenia, kultúry a športu** nie je prioritnou oblasťou jeho činnosti, bude SZ SR pri EÚ naďalej aktívne vyhľadávať prezentačné príležitosti aj v oblasti verejnej a kultúrnej diplomacie, a to predovšetkým ako súčasť neformálneho budovania kontaktov a posilňovania interakcie s partnermi pracujúcimi v inštitúciách EÚ či partnermi z iných členských štátov v Rade EÚ.

### 3.2 Občania Slovenskej republiky v inštitúciách Európskej únie

Kľúčovou pozíciou, ktorú v EÚ na politickej úrovni zastáva občan SR, je **pozícia člena Európskej komisie**. Uznesením z 26. júna 2024 vláda SR nominovala na kandidáta za člena Európskej komisie na funkčné obdobie 2024 – 2029 súčasného výkonného podpredsedu Európskej komisie Maroša Šefčoviča. V júnových voľbách do **Európskeho parlamentu** si občania SR zvolili pätnásť poslancov, ktorí budú v Európskom parlamente pôsobiť v období rokov 2024 – 2029. Oproti predchádzajúcim voľbám do Európskeho parlamentu v roku 2019 má SR o dva mandáty viac: prvý sme získali ešte v roku 2020 po odchode Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z EÚ a druhý po dodatočných prepočtoch mandátov pre jednotlivé členské štáty. SR má tiež svojich zástupcov vo **Výbore regiónov** (deväť členov) a v **Európskom hospodárskom a sociálnom výbore** (deväť členov).

V štruktúrach EÚ v roku 2023 pracovalo celkovo **822 občanov SR** (v Európskej komisii 473; v Európskom parlamente 198; v Rade EÚ 82; vo Výbore regiónov 16; v Európskom hospodárskom a sociálnom výbore 19 a v rámci Európskej služby pre vonkajšiu činnosť 34). Občania SR pracujú v inštitúciách na trvalých, kontraktových, alebo dočasných miestach. V roku 2023 mala SR v inštitúciách EÚ aj 31 dočasne vyslaných národných expertov. Inštitúcie EÚ tiež organizujú **rôzne typy stáží** – pre zamestnancov štátnej a verejnej správy, stáže v rámci

programu Erasmus pre zamestnancov štátnej správy (EPA), stáže pre čerstvých absolventov vysokých škôl (tzv. „blue book“ stáže), školenia pre národných expertov (NEPT), stáže v Európskej službe pre vonkajšiu činnosť v rámci programov *Diplomatic Exchange and Secondment Programme*, *Diplomatic Training Secondment Programme* a *Junior Professionals in Delegations*), o ktoré sa občania SR tiež aktívne uchádzajú.

**Celkový počet zamestnancov SR v inštitúciách EÚ sa mierne zvyšuje, ale na riadiacich pozíciách klesá.** Pri personálnej politike v štruktúrach EÚ je potrebné zamerať sa na celý kariérny postup od začiatku pôsobenia v príslušnej inštitúcii. Bez širokej a kvalitnej základne úradníkov nemôže SR dosiahnuť primerané zastúpenie na riadiacich funkciách, ktoré si vyžadujú spravidla 5 – 15 rokov praxe a znalosť inštitúcií EÚ<sup>3</sup>. Vývoj v ostatných troch rokoch poukazuje z pohľadu SR na **zhoršenie zastúpenia na juniornejších pozíciách**, ktoré bolo dlhodobo vnímané ako dostatočné, resp. adekvátne. Napriek **zlepšeniu zastúpenia na seniornejších pozíciách** v Európskej komisii na úroveň 1,8 % (cieľový pomer) mnohí zamestnanci vo vyššej funkčnej skupine (t. j. s vyššou platovou triedou) nie nevyhnutne zastávajú riadiacu či vedúcu pracovnú pozíciu, čo je nezriedka aj dôsledok nedostatočného lobingu zo strany SR. Na úrovni **najvyššieho manažmentu** (úroveň generálneho riaditeľa a zástupcu generálneho riaditeľa) je SR aktuálne **zastúpená nedostatočne**, a to na úrovni 1,4 %. Výhľadovo je situácia negatívna, keďže v súčasnosti zastávajú seniornejšie pozície v inštitúciách EÚ **zamestnanci v preddôchodkovom veku**.

Neoddeliteľným predpokladom pre úspešné obsadzovanie voľných miest v rámci štruktúr EÚ je tiež **informovanie slovenskej verejnosti o voľných pracovných miestach v inštitúciách EÚ**. Aktuálne ponuky voľných pracovných miest v inštitúciách EÚ sa preto zverejňujú aj na webovej stránke SZ SR pri EÚ. **Úspešnosť slovenských kandidátov** vo výberových konaniach do inštitúcií EÚ je však **pod priemerom EÚ**. Z uvedeného dôvodu je potrebná aktívna a systematická podpora občanov SR s cieľom zvýšiť ich úspešnosť – je potrebné poskytovať poradenstvo, študijné materiály, **prípravné kurzy**, resp. na mieru šité **tréninky**. Pri žiadostiach o riadiace pozície je kľúčový aj **lobing za uchádzačov**. Z tohto dôvodu je žiadúce, aby sa na SZ SR pri EÚ výhľadovo venoval personálnym záležitostiam EÚ aspoň jeden zamestnanec, pre ktorého bude táto problematika hlavnou náplňou práce<sup>4</sup>. K vytvoreniu **jedného samostatného diplomatického miesta** na pokrývanie personálnych záležitostí EÚ na SZ SR pri EÚ sa Slovensko zaviazalo aj v **Akčnom pláne o geografickej rovnováhe pre Slovensko**, ktorý bol podpísaný s Európskou komisiou v marci 2023.

Akčné plány sú kľúčovou súčasťou Stratégie rozvoja ľudských zdrojov prijatej Európskou komisiou v apríli 2022. Európska komisia ich pripravuje s každou z pätnástich **nedostatočne zastúpených členských krajín**, pričom **Slovensko** bolo prvé z tejto skupiny, ktoré ho uzavrelo. Akčný plán analyzuje súčasný stav zastúpenia občanov SR v inštitúciách EÚ, identifikuje otvorené príležitosti a obsahuje odporúčania, ktoré majú Európska komisia i Slovenská republika realizovať. Cieľom je **zvýšenie počtu slovenských občanov pracujúcich**

<sup>3</sup> SR patrí aktuálne medzi nedostatočne zastúpené krajiny v Európskej komisii (z odporúčanej kvóty 1,8 % je zastúpenie SR na úrovni okolo 1,4 %).

<sup>4</sup> V záujme presadzovania svojich národných záujmov prostredníctvom svojich občanov v inštitúciách EÚ majú členské štáty na svojich stálych zastúpeniach zamestnancov zaoberajúcich sa výlučne lobingom. Takíto diplomati sa systematicky stretávajú so zamestnancami svojich krajín v inštitúciách EÚ, zisťujú ich silné stránky/odbornú kapacitu/ambície, spravujú a zostavujú databázu kontaktov, sledujú plánované výberové konania a už pred ich otvorením informujú potenciálnych vhodných kandidátov o detailoch výberového konania a v správny čas odporúčia vhodnou formou poskytnúť podporu z vyššej politickej úrovne.

v inštitúciách EÚ, čo napomôže aj k dosiahnutiu geograficky vyváženejšieho zastúpenia členských štátov.

K zvyšovaniu atraktívnosti zamestnania v inštitúciách EÚ prispieva aj **možnosť zabezpečiť vzdelávanie detí zamestnancov inštitúcií EÚ v Európskych školách**. Od školského roka 2016/2017 je v Bruseli otvorená slovenská jazyková sekcia na primárnom stupni a od školského roka 2024/2025 bude vzdelávanie v slovenskom jazyku zabezpečené aj na sekundárnom stupni vzdelávania slovenskými učiteľmi vyslanými na tento účel do systému Európskych škôl. Aktuálne pôsobí na Európskych školách v Bruseli 8 vyslaných učiteľov a v Luxemburgu 4 vyslaní učelia.

SZ SR pri EÚ s občanmi SR pracujúcimi v európskych inštitúciách dlhodobo **aktívne spolupracuje**. Kontakty a komunikácia s nimi sú obojstranne užitočné a SZ SR pri EÚ je takejto spolupráci trvale otvorené. Od roku 2019 realizuje SZ SR pri EÚ aj **projekt stáží**, v rámci ktorého poskytuje krátkodobu (2 – 5 mesiacov) možnosť študentom a mladým absolventom získať autentickú skúsenosť z prostredia slovenskej diplomacie a inštitúcií EÚ. Stážisti sú plne integrovaní do vnútorných procesov SZ SR pri EÚ, agendy sú identifikované na základe odborných predpokladov ako aj potrieb úradu. Za každého stážistu zodpovedá **odborný garant**, ktorý ho usmerňuje v pôsobení po odbornej aj osobnej stránke.

V záujme efektívnejšieho presadzovania záujmov SR bude SZ SR pri EÚ v nadchádzajúcom období:

- **zabezpečovať efektívny lobing pre slovenských uchádzačov na pozície v inštitúciách EÚ** s dôrazom na pozície stredného a vyššieho manažmentu v prípade kandidátúr spĺňajúcich požadované kritériá;
- **pokračovať v budovaní a prehľbovaní kontaktov so zamestnancami inštitúcií EÚ**, so zástupcami SR v súkromnom sektore či akademickej sfére (brífingy po zasadnutiach Európskej rady, stretnutia s predstaviteľmi SR, organizovanie odborných podujatí a aktivít v rámci verejnej a kultúrnej diplomacie);
- **pokračovať v organizovaní stáží na SZ SR pri EÚ**, ktoré majú význam z pohľadu identifikovania a rozvoja talentov pre prácu v štátnej správe, resp. pre zvýšenie možností uplatniť sa v konkurzoch inštitúcií EÚ;
- **určovať vhodných kandidátov na pozície v inštitúciách EÚ**, ktorých by SR mohla podporiť (spomedzi zamestnancov inštitúcií EÚ, prípadne z rezervných zoznamov po výberových konaniach do inštitúcií EÚ a ďalších typoch výberových konaní).

## **4 PERSONÁLNE, ADMINISTRATÍVNE A TECHNICKÉ ZABEZPEČENIE STÁLEHO ZASTÚPENIA SR PRI EÚ**

### **4.1 Personálne zabezpečenie**

SZ SR pri EÚ má osobitné postavenie vo vzťahu k ústredným orgánom štátnej správy SR aj vo vzťahu k inštitúciám EÚ. Je centrom každodennej komunikácie ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy s inštitúciami EÚ a predstavuje miesto prvého kontaktu pre inštitúcie EÚ vo vzťahu k ministerstvám a ostatným ústredným orgánom štátnej správy SR.

V súčasnosti je na SZ SR pri EÚ celkovo 71 diplomatických pracovných miest tvorených diplomatmi a expertmi zo všetkých ministerstiev ako aj z niektorých ostatných ústredných orgánov štátnej správy, 10 administratívno-technických zamestnancov, 10 úväzkov zmluvných síl a 3 úväzky miestnych síl. Aktuálna štruktúra SZ SR pri EÚ zodpovedá štruktúre bežnej

na stálych zastúpeniach iných členských štátov EÚ. Počtom zamestnancov je však SZ SR pri EÚ v porovnaní so zastúpeniami členských štátov podobnej veľkosti poddimenzované. Vzhľadom na súčasnú situáciu v štátnej správe bude v najbližšom období prioritou aspoň zabezpečenie samostatného pokrývania oblasti štátnej pomoci a oblasti ochrany osobných údajov, ktoré sú pre viaceré rezorty významnými politickými agendami a ich pokrytie sa na SZ SR pri EÚ dlhodobo rieši iba ad-hoc.

V budúcnosti bude tiež potrebné reflektovať pokračujúci nárast agendy, horizontálnych tém či samotného počtu pracovných skupín a ad hoc pracovných skupín v Rade EÚ, kde Slovensko ako plnohodnotný členský štát musí participovať na všetkých rokovaníach. Uvedené faktory musia viesť k nevyhnutnému posilneniu personálnych kapacít SZ SR pri EÚ, čo bude ešte umocnené zásadnou zmenou v činnosti a úlohách SZ SR pri EÚ v súvislosti s prípravou a výkonom slovenského predsedníctva v Rade EÚ. Aktualizácia personálneho obsadenia SZ SR pri EÚ v Bruseli pre prípravu a výkon predsedníctva SR v Rade EÚ v roku 2030 bude predmetom osobitného materiálu na úrovni vlády SR.

#### **4.2 Administratívne a technické zabezpečenie**

Budova SZ SR pri EÚ v Bruseli sa nachádza v radovej zástavbe na Avenue de Cortenbergh 79. Budova bola postavená v roku 1973 a má 9 nadzemných a 2 podzemné podlažia. Celková úžitková plocha budovy je 4 239,74 m<sup>2</sup>. SR objekt zakúpila v roku 1999. Celková rekonštrukcia budovy, počas ktorej prešla komplexnou úpravou a modernizáciou, sa konala v rokoch 2017 – 2018. Z dôvodu zabezpečenia bezproblémovej dodávky elektrickej energie pre budovu úradu je v súčasnosti plánovaná realizácia druhej fázy výmeny vysokonapäťovej kabíny. V súčasnosti nehnuteľnosť vyhovuje potrebám úradu. V nehnuteľnosti sa nachádza aj jeden 4-izbový byt, ktorý užíva vodič úradu.

Ďalšou nehnuteľnosťou vo vlastníctve SR je rezidencia na Avenue Salome 22, 1150 Woluwe Saint Lambert, kúpená v roku 2011. Ide o samostatne stojaci 3-podlažný dom o celkovej ploche 500 m<sup>2</sup> na pozemku 1254 m<sup>2</sup> so suterénom a pristavanou garážou. Rezidencia je v dobrom technickom stave, priebežne sa vykonávajú bežné opravy a údržba.

Všetci zamestnanci SZ SR pri EÚ (okrem vodiča) sú ubytovaní v prenajatých bytoch.

Podľa platnej systemizácie stavu motorových vozidiel má mať SZ SR pri EÚ 7 služobných motorových vozidiel. Aktuálne má úrad k dispozícii 9 služobných motorových vozidiel, tzn. dve sú nad rámec platnej systemizácie. Aktuálny stav SMV:

- SMV VZÚ – BMW 640i GT, rok výroby 2023
- SMV referentské – BMW 730d, rok výroby 2016
- SMV referentské, BMW X3, rok výroby 2019
- SMV referentské, MB Vito, rok výroby 2016
- SMV referentské, MB Vito, rok výroby 2013
- SMV referentské MB C200, rok výroby 2011
- SMV referentské, MB V-Classe, rok výroby 2021
- SMV referentské, BMW 530d, rok výroby 2016
- SMV referentské, MB C180, rok výroby 2007

V roku 2024 bol SZ SR pri EÚ pridelený finančný limit 30 000,00 EUR na nákup nového služobného motorového vozidla. SZ SR pri EÚ obstaralo Peugeot Traveller (viacmiestne vozidlo) a po dodaní nového vozidla vyradí MB Vito, rok výroby 2013, ktoré bolo schválené na obmenu.

### ***Manažment ochrany utajovaných skutočností***

Ochrana utajovaných skutočností na SZ SR pri EÚ sa realizuje v súlade so zákonom č. 215/2004 Z.z. o ochrane utajovaných skutočností a v zmysle platných vyhlášok Národného bezpečnostného úradu. V budúcom období sa SZ SR pri EÚ sústreďí na udržiavanie úrovne ochrany utajovaných skutočností v súlade so spracovanou dokumentáciou a vykonávanie kontroly dodržiavania režimových opatrení vyslanými zamestnancami na SZ SR pri EÚ.

### ***Rozpočet***

V rozpočtovom roku 2024 bol pre SZ SR pri EÚ schválený rozpočet vo výške 2 220 000 EUR, z toho záväzné limity (výdavky na cestovné, reprezentačné, údržbu, nájomné a miestne sily) predstavovali sumu 1 845 000 EUR a nezáväzné 375 000 EUR. Rozpočet na reprezentačné výdavky bol stanovený na úrovni 40 000 EUR a rozpočet na cestovné výdavky na úrovni 80 000 EUR. Čerpanie k 30. aprílu 2024 je na úrovni 43,50 %.

SZ SR pri EÚ sa zaraďuje do skupiny dobre hodnotených úradov z pohľadu efektívnosti a hospodárnosti vynakladania finančných prostriedkov štátneho rozpočtu a nakladania s majetkom štátu v správe MZVEZ SR.

### ***Personálne obsadenie v kategórii miestnych síl***

Schválený rozpočet na rok 2024 pre miestne sily predstavuje 175 000 EUR. V súčasnosti má úrad schválenú systemizáciu miestnych síl na 3 plné úväzky. Na SZ SR pri EÚ sú momentálne zamestnané 3 miestne sily v nasledovných pozíciách

- bytový referent – 100 % úväzok,
- vodič, domovník – 100 % úväzok,
- asistentka vedúceho administratívy a protokolu – 100 % úväzok.

### ***Kontrolná činnosť***

Veľvyslanec/stály predstaviteľ bude v súčinnosti s riadiacim útvarom, resp. vecne príslušnými organizačnými útvarmi ministerstva pravidelne preverovať úroveň, rozsah a kvalitu plnenia úloh súvisiacich s výkonom štátnej a verejnej služby. Zároveň bude dohliadať na zodpovedné a efektívne využívanie prostriedkov štátneho rozpočtu vyčlenených na plnenie týchto úloh, ako aj na stav materiálnych a ľudských zdrojov. Veľvyslanec/stály predstaviteľ bude vykonávať priebežnú kontrolu plnenia úloh SZ SR pri EÚ v diplomatickej a ekonomickej agende, ako aj v oblasti výkonu finančno-hospodárskej agendy. Veľvyslanec/stály predstaviteľ bude dbať na dodržiavanie a priebežné uplatňovanie relevantných ustanovení Smernice MZVEZ SR č. 21/2023 zo dňa 3. apríla 2023 o krízovom manažmente v podmienkach SZ SR pri EÚ. Pravidelne bude kontrolovať pracovisko ŠOI, zvolávať zasadanie bezpečnostnej komisie, aktualizovať krízové plány SZ SR pri EÚ, ako aj počet a stav materiálu civilnej ochrany. Dôraz bude klásť tiež na povinnosti súvisiace s dodržiavaním predpisov prijímajúcej krajiny a mesta (požiarno-poplachové predpisy, sanitárne predpisy a pod.).